

Формування соборності як духовно-особистісної якості в Православній традиції

Сьогодні, коли у сучасній вітчизняній культурі царює дифузність ціннісно-моральних орієнтирів, а велика частина сучасників страждає від депресій у зв'язку з загостренням почуття самотності, відірваності від соціума, тема соборності звучить досить гостро й актуально. Як людині подолати власний егоїзм та ізолюваність, як навчити її любити ближніх і відчувати єдність світу – от ті ключові питання, що постають перед педагогами, психологами та психотерапевтами. Відповіді на них містить досвід двохтисячолітньої традиції Православ'я.

Категорія "соборність" тісно пов'язана з поняттям духовності з погляду Православної традиції, Символ віри якої говорить: "Вірую у святу соборну апостольську Церкву".

Таким чином, святість духовного співтовариства християн досягається шляхом формування в кожного його члена почуття соборності, єдності людини з іншими людьми через любов до них і до Бога.

У Православній символіці присутня така метафора: Господь – це начебто Сонце, члени Церкви - це промені Сонця. Чим ближче люди знаходяться до Бога, тим ближче вони і один до одного, а чим далі людина відстоїть від Бога, тим вона більш ізолювана і від інших людей.

Таким чином, духовний розвиток людини та її спроможність до побудови гармонічної системи міжособистісних відношень тісно пов'язані між собою. Іншими словами, із погляду Православної традиції, подолання самотності та досягнення почуття єдності з навколишніми можливо тільки за умови прагнення людини до Бога. Недарма святоотецька традиція поставляє метою і змістом людського життя – набуття благодаті Духа Святого, що робить людину спроможною любити в широкому сенсі – безкорисливо, альтруїстично, жертвовно.

Якщо людина не прагне до пізнання Бога і духовно-морального удосконалювання, то вона не здатна любити, оскільки любов – це дарунок Божий, те

вище життя душі, що носить сенсоутворюючий характер і наповняє особистість вищою енергією Духа.

І якщо ми позбавлені духовної благодаті і спроможності до духовної любові, то автоматично страждає і наша комунікативна сфера, ми відчуваємо самотність, оскільки щирі, довірчі відношення з ближніми можуть бути побудовані лише на фундаменті любові та моральності, джерелом яких є Бог.

Нами була проаналізована християнська методологія і виділені такі методи розвитку почуття соборності особистості:

- формування навички постійного перебування людини у злагоді з ближніми, пробачення їх, випрошування в них прощення за нанесені образи;

- регулярна (щотижнева) участь у колективних молитвах ("Літургія" у перекладі означає "суспільне служіння", недарма у Священному Писанні говориться про те, що Господь сказав: "Там, де двоє або троє в ім'я Моє єберуться, там і Я посеред них");

- регулярне єднання християн у Бозі шляхом участі в таїнствах Церкви (зокрема, причащення Тіла і Крові Христових з однієї Чаші);

- реалізація в житті принципів любові, милосердя шляхом здійснення духовної або матеріальної допомоги ближнім (недарма апостол Павло закликає: "Спілкування і благодійності не забувайте! ");

- практика щоденних молитов про ближніх, причому, як за живих, так і за покійних (у чині панахиди віруючі просять у Бога вічну пам'ять своїм покійним близьким людям).

Таким чином, соборність як духовно-особистісний феномен має вертикальний і горизонтальний виміри. До горизонтального виміру відносяться міжособистісні зв'язки людей, що живуть у сьогоденні, а до вертикального - молитовна пам'ять про представників попередніх поколінь, а також про майбутніх (дітей, онуках), молитва про них.

Отже, тема соборності, єдності людей із Богом і між собою як основи духовного розвитку особистості пронизує всю Православну традицію. І сьогодні для представників сучасної психолого-педагогічної науки є дуже доцільним звернення

до багатовікового духовного досвіду Православ'я, що накопичений нашими мудрими пращурами.